

วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. ๒๔๖๕

นางสาวสุภารัตน์ เสรีวัฒน์

ศูนย์วิจัยบริการ

003193

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๐

THE EVOLUTION OF THAI SHORT STORIES FROM
THE BEGINNING UNTIL B.E.2475

Miss Sudarat Sereewat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

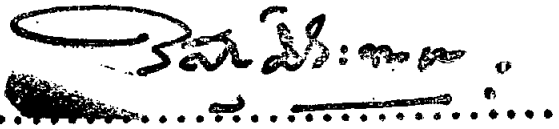
Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

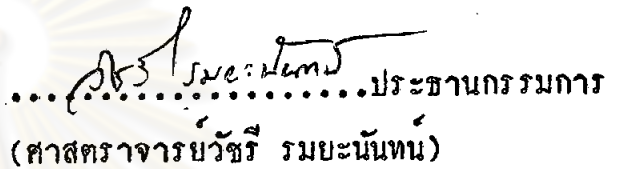
1977

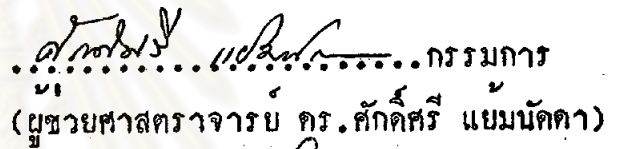
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

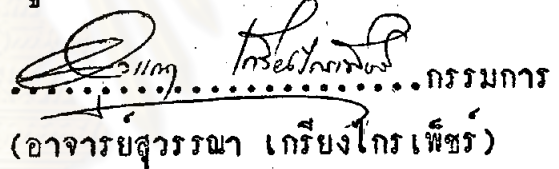

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมั่นตาคา)

 กรรมการ
(อาจารย์สุวรรณา เกียรติกรเพ็ชร)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมั่นตาคา

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง

วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึงพ.ศ.
๒๕๓๕

โดย

นางสาวสุภารัตน์ เสรีวัฒน์

แผนกวิชา

ภาษาไทย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรก

จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๕

ชื่อ

นางสาวสุภารัตน์ เสรีวัฒน์

แผนกวิชา

ภาษาไทย

ประจำปีการศึกษา

๒๕๒๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นการศึกษาวิวัฒนาการเรื่องสั้นไทยตั้งแต่สมัยแรก จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นที่สุด โดยศึกษาวิจัยถึงความเป็นมาของเรื่องสั้นและลักษณะต่าง ๆ ในด้านรูปแบบ และองค์ประกอบของเรื่องสั้นเป็นสำคัญ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้การค้นคว้าข้อมูลที่เป็นบันทึกคดี ทั้งที่อยู่ในรูปของนิทานและเรื่องสั้นในหนังสือพิมพ์และวารสารรุ่นเก่า ๆ ที่ออกตีพิมพ์ตั้งแต่ราวสมัยรัชกาลที่ ๔ เรื่อยมา เพื่อศึกษาลักษณะของงานเขียนเหล่านั้น ในแต่ละยุคแต่ละสมัย แล้วจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะ รูปแบบ และองค์ประกอบของงานเขียนเหล่านั้น เพื่อดูความคลี่คลาย อันถือเป็นวิวัฒนาการตั้งแต่สมัยเริ่มแรก จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มี ๖ บท บทที่ ๑ เป็นบทนำ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ ๒ กล่าวถึงกำเนิดของเรื่องสั้น ตลอดจนองค์ประกอบของเรื่องสั้น บทที่ ๓ กล่าวถึงกำเนิดของเรื่องสั้น และศึกษางานเขียนที่มีลักษณะว่าเป็นต้นเค้าของเรื่องสั้นงานเขียนนั้นได้แก่ นิทาน นิยาย และตำนานต่าง ๆ โดยศึกษาตั้งแต่ต้นนิทานในสมัยแรก ๆ ของไทยที่มีปรากฏอยู่คือ นิทานชาดก และนิทานอีสป แล้วศึกษาลักษณะของเรื่องสั้นในยุคแรก ๆ ที่ได้ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บทที่ ๔ เป็นบทที่ศึกษาลักษณะของเรื่องสั้นในยุคต่อมาจากที่ได้ศึกษาแล้วในบทที่ ๓ มาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๕ บทที่ ๕ เป็นบทที่จะได้นำลักษณะของงานเขียนตั้งแต่ที่ยังเป็นนิทาน

จนถึงงานเขียนที่เป็นเรื่องสั้นมาเปรียบเทียบเพื่อดูวิวัฒนาการของงานเขียนดังกล่าว
ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมุ่งหมายทำการวิจัย บทที่ ๖ คือบทสรุป ได้สรุปการวิจัยที่ทำมา
ทั้งหมด และเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับวิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทย
เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจจะศึกษางานประเภทนี้ต่อไป

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านการให้ข้อมูล และให้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของวิวัฒนาการของเรื่องสั้น
ไทยในระยะแรก ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THESIS TITLE : The Evolution of Thai Short Stories
 from the Beginning until B.E.2475
 NAME : Miss Sudarat Sereewat
 DEPARTMENT : Thai Language
 ACADEMIC YEAR : 1977

ABSTRACT

This thesis is an analytical study of the evolution of Thai short stories from the beginning until B.E. 2475, emphasizing the form, characteristics and elements of short stories. The research is based on fiction in the form of 'tales' and 'short stories' which were published in old newspapers and magazines from the reign of King Rama IV until B.E. 2475, in order to be able to see and compare the characteristics of the fiction in each period, and analyze its evolution.

This thesis consists of 6 chapters. The first is an introduction, covering the problem, the aims of the research, and the limitations and methods used in the research. The second defines and provides basic characteristics of the "short stories". The third describes the different sources of the short stories including tales, fables and legends. The author has done research on religious tales about the life of the Buddha in the bygone period, Aesop's Fables, and also tales which were published in newspaper and magazines at the beginning of Ratanakosindra period. The fourth chapter continues from the third analysing short stories. The sixth and final chapter draws overall conclusions and provides suggestions for those who, in the future, may wish to extend

this research.

The author hopes that this research will provide useful information on the overall understanding of thai literature particularly in form of the early evolution of the thai short-stories.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการช่วยเหลือแนะนำและตรวจแก้จากคุณช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันคคา ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาตั้งแต่ต้น ศาสตราจารย์วัชร รมยะนันท์ และอาจารย์สุวรรณา เกரியงไกรเพ็ชร ได้กรุณาให้ความเห็น คำแนะนำ และแก้ไข ทั้งก่อนการสอบวิทยานิพนธ์และภายหลัง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์แผนกภาษาไทย แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และอาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำบางประการด้วย กับขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่อัครสำเนา เอกสาร ทั้งที่หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ช่วยเหลืออย่างมากในด้านการอัครสำเนา เอกสาร

อาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ได้ช่วยให้ความคิดในการเขียนงานวิจัยขึ้นตั้งแต่แรกเริ่ม และช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนผู้ที่ช่วยคิดพิมพ์ให้โดยไม่คิดแก่ความเหนื่อยยาก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่าน

ค่านุทุนในการวิจัยทั้งการค้นคว้าข้อมูลและการจัดพิมพ์ ผู้วิจัยได้รับความสนับสนุนจากทางบัณฑิตวิทยาลัย และขอบคุณแม่ที่ให้ทุนอุดหนุนในส่วนที่ขาด

ท้ายสุดขอขอบคุณเพื่อนผู้ให้กำลังใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงสุดท้ายของการเขียนวิทยานิพนธ์ トラบจนกระทั่งสำเร็จโดยสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
คำขอบคุณ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย	๓
บทที่ ๒ เรื่องสั้นคืออะไร	
๒.๑ ความหมายและลักษณะของเรื่องสั้น.....	๕
๒.๑.๑ ความยาว.....	๘
๒.๑.๒ โครงเรื่อง.....	๑๐
๒.๑.๓ แกนเรื่อง.....	๑๐
๒.๑.๔ ตัวละคร	๑๑
๒.๑.๕ บทสนทนา	๑๒
๒.๑.๖ ฉาก	๑๒
๒.๑.๗ ตอนจบของเรื่อง	๑๓
๒.๒ องค์ประกอบของเรื่องสั้น	๑๕
๒.๒.๑ แกนเรื่อง	๑๖
๑. แกนเรื่องแสดงทัศนะ.....	๑๖
๒. แกนเรื่องแสดงอารมณ์	๑๗
๓. แกนเรื่องแสดงพฤติกรรม.....	๑๗
๔. แกนเรื่องแสดงสภาพเหตุการณ์.....	๑๘

๒.๒.๒	โครงเรื่อง.....	๑๘
๑.	ตอนเริ่มเรื่อง.....	๑๘
๒.	ตอนดำเนินเรื่อง	๒๐
๓.	การจบของเรื่อง	๒๐
๒.๒.๓	ตัวละคร	๒๑
๑.	การกำหนดตัวละคร	๒๒
๒.	การวากลักษณะตัวละคร	๒๓
๓.	การจัดคำพูดในบทสนทนา.....	๒๓
๒.๒.๔	บรรยากาศ	๒๓
๒.๓	กำเนิดของเรื่องสั้นและงานเขียนที่เป็นต้นเค้าของเรื่องสั้นไทย	
๓.๑	กำเนิดของเรื่องสั้น	๒๔
๓.๒	งานเขียนที่เป็นต้นเค้าของเรื่องสั้นไทย	๔๒
๓.๒.๑	งานเขียนประเภทนิทานในระยะแรก ๆ	๔๓
๑.	คานตัวละคร	๔๖
๒.	คานแกนเรื่องและโครงเรื่อง	๔๔
๓.	คานรูปแบบและกลวิธีการแต่ง.....	๕๑
๓.๒.๒	งานเขียนประเภทนิทานในระยะหลังคือสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น	๕๒
๓.๒.๓	งานเขียนประเภท "ปัญหาความซัดซอก" ในวชิรญาณ- วิเศษ	๕๔
๓.๓	ลักษณะเรื่องสั้นในวชิรญาณวิเศษตั้งแต่พ.ศ.๒๔๒๔-๒๔๓๗.....	๖๖
๓.๓.๑	เรื่องสั้นในช่วง ๓ ปีแรกในวชิรญาณวิเศษเล่ม ๑-๓... ..	๗๑
๑.	เรื่องราตรีวันสิ้นปี	๗๑
๒.	เรื่องสนุกนิ่ม	๗๒

๓. เรื่องพระเป็ยให้ทานธรรม..... ๗๘

๔. เรื่องขรัวเพชกับประสกลี้แก้ว..... ๗๘

๓.๓.๒ เรื่องสั้นในช่วง ๓ ปีหลังในวชิรญาณวิเศษเล่ม ๔-๕... ๘๑

บทที่ ๔ เรื่องสั้นในวารสารต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๓๘ จนถึง ๒๔๗๕

๔.๑ การขยายตัวของวารสารหลังปี พ.ศ.๒๔๓๗ โดยสังเขป..... ๘๐

๔.๒ ลักษณะของเรื่องสั้นระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๗๕ ๘๖

๔.๒.๑ เรื่องสั้นระหว่างปี พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๕๕ ๘๗

- แก่นเรื่องและโครงเรื่อง ๘๗

- รูปแบบและกลวิธีในการแต่งและดำเนินเรื่อง.....๑๐๗

- ตัวละคร๑๒๓

๔.๒.๒ เรื่องสั้นระหว่างปี พ.ศ.๒๔๕๖-๒๔๗๕๑๒๔

- แก่นเรื่อง๑๒๔

- รูปแบบและกลวิธีในการแต่งและดำเนินเรื่อง.....๑๓๔

- ตัวละคร๑๔๑

บทที่ ๕ วิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทย๑๔๗

๕.๑ วิวัฒนาการของเรื่องสั้นด้านรูปแบบ บทสนทนา การใช้ภาษา

สำนวนโวหารและกลวิธีในการแต่ง.....๑๔๘

ช่วงที่ ๑ - นิทานแท้ ๆ๑๔๘

ช่วงที่ ๒ - นิทานที่เริ่มมีลักษณะของเรื่องสั้นในสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้น๑๕๑

ช่วงที่ ๓ - เรื่องสั้นที่ลงพิมพ์ในวชิรญาณวิเศษ (พ.ศ. ๒๔๒๘-

๒๔๓๗)๑๕๕

ช่วงที่ ๔ - เรื่องสั้นในวารสารอื่นหลังวชิรญาณวิเศษ

(พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๕๕)๑๖๗

ช่วงที่ ๕ - เรื่องสั้นในวารสารอื่นตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๕๖-๒๔๗๕.....๑๗๕

๕.๒ วิวัฒนาการของเรื่องสั้นด้านแก่นเรื่องและโครงเรื่อง.....๑๗๘

 ' ช่วงที่ ๑ นิทานแท้ ๆ๑๗๘

 ' ช่วงที่ ๒ นิทานที่เริ่มมีลักษณะของเรื่องสั้นในสมัยรัตนโกสินทร์

 ' ตอนต้น๑๘๐

 ' ช่วงที่ ๓ เรื่องสั้นในระยะแรกที่ลงพิมพ์ในวชิรญาณวิเศษ.....๑๘๓

 ' ช่วงที่ ๔-๕ เรื่องสั้นในวารสารอื่นหลังวชิรญาณวิเศษ (พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๓๕)๑๘๔

๕.๓ วิวัฒนาการด้านตัวละคร๑๘๘

 ' ช่วงที่ ๑ นิทานแท้ ๆ๑๘๘

 ' ช่วงที่ ๒ นิทานที่เริ่มมีลักษณะของเรื่องสั้นในสมัยรัตนโกสินทร์

 ' ตอนต้น๒๐๒

 ' ช่วงที่ ๓ เรื่องสั้นในระยะแรกที่ลงพิมพ์ในวชิรญาณวิเศษ.....๒๐๔

 ' ช่วงที่ ๔-๕ เรื่องสั้นในวารสารอื่น ๆ หลังวชิรญาณวิเศษ (พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๓๕)๒๐๘

๕.๔ วิวัฒนาการด้านบรรยากาศ๒๒๔

 ' ช่วงที่ ๑ นิทานแท้ ๆ๒๒๔

 ' ช่วงที่ ๒ นิทานที่เริ่มมีลักษณะของเรื่องสั้นในสมัยรัตนโกสินทร์

 ' ตอนต้น๒๒๕

 ' ช่วงที่ ๓ เรื่องสั้นในระยะแรกที่ลงพิมพ์ในวชิรญาณวิเศษ.....๒๒๖

 ' ช่วงที่ ๔-๕ เรื่องสั้นในวารสารอื่น ๆ หลังวชิรญาณวิเศษ (พ.ศ.๒๔๓๘-๒๔๓๕)๒๒๗

บทที่ ๖ สรุปและขอเสนอแนะ.....๒๓๘

 ๖.๑ สรุป๒๓๘

 ๖.๒ ขอเสนอแนะ๒๔๑

บรรณานุกรม	๒๔๓
ภาคผนวก ..	
ภาคผนวก ก	๒๕๖
ภาคผนวก ข	๒๖๐
ภาคผนวก ค	๒๖๓
ภาคผนวก ง	๒๗๒
ภาคผนวก จ	๒๘๔
ภาคผนวก ฉ	๓๓๔
ประวัติการศึกษา	๓๕๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย